

Anàlisi i Gestió de la Qualitat

Codi: 102501

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502444 Química	OT	4	0

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Jordi Coello Bonilla

Correu electrònic: Jordi.Coello@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

Les diapositives i apunts de classe són en anglès

Prerequisits

No hi ha cap prerequisit específic. Se suposa que l'alumne té la formació bàsica dels tres primers cursos del Grau de Química.

Objectius

L'objectiu de l'assignatura és introduir a l'estudiant al concepte de qualitat com recurs estratègic per a la competitivitat i donar-li les eines necessàries per a desenvolupar l'activitat del laboratori en el marc d'un sistema de qualitat basat en els estàndards i normes vigents.

Com objectius específics, es poden destacar:

- Definir els principis bàsics pels que es regeixen les normes de qualitat en els laboratoris, així com les eines per a la seva aplicació
- Donar a conèixer a l'estudiant altres eines relacionades amb la qualitat, com els materials certificats de referència, la redacció de documentació, les bones pràctiques de laboratori, etc
- Aplicar conceptes i eines estadístiques en casos concrets, exercicis d'intercomparació, validació de mètodes, gràfics de control, etc
- Conèixer la importància de la validació de mètodes i dels seus protocols
- Adquirir els conceptes bàsics de l'acreditació i els procediments d'acreditació i certificació dels laboratoris

Competències

- Adaptar-se a noves situacions.

- Aplicar els coneixements químics a la resolució de problemes de naturalesa quantitativa o qualitativa en àmbits familiars i professionals.
- Aprendre de manera autònoma.
- Avaluar els riscos sanitaris i l'impacte ambiental i socioeconòmic associat a les substàncies químiques i a la indústria química.
- Comunicar-se oralment i per escrit en la llengua pròpia.
- Demostrar iniciativa i esperit emprenedor.
- Demostrar motivació per la qualitat.
- Demostrar que es comprenen els conceptes, els principis, les teories i els fets fonamentals de les diferents àrees de la química.
- Emprar correctament la llengua anglesa en l'àmbit de la química.
- Gestionar l'organització i la planificació de tasques.
- Gestionar, analitzar i sintetitzar informació.
- Liderar i coordinar grups de treball.
- Manipular amb seguretat els productes químics.
- Mantenir un compromís ètic.
- Mostrar sensibilitat en qüestions mediambientals.
- Obtenir informació, incloent-hi la utilització de mitjans telemàtics.
- Proposar idees i solucions creatives.
- Raonar de forma crítica.
- Resoldre problemes i prendre decisions.
- Tenir destresa per al càlcul numèric.
- Treballar en equip i cuidar les relacions interpersonals de treball.
- Utilitzar la informàtica per al tractament i presentació d'informació.

Resultats d'aprenentatge

1. Adaptar-se a noves situacions.
2. Aprendre de manera autònoma.
3. Assignar el sistema de gestió de la qualitat apropiat en funció del tipus d'activitat de l'organització considerada.
4. Comunicar-se oralment i per escrit en la llengua pròpia.
5. Demostrar iniciativa i esperit emprenedor.
6. Demostrar motivació per la qualitat.
7. Descriure les etapes necessàries per establir un sistema de certificació ambiental.
8. Dissenyar les activitats prèvies en l'auditoria de qualitat d'una organització.
9. Distingir els diferents sistemes de gestió de la qualitat, atenent la seva aplicació en la indústria i la investigació.
10. Gestionar l'organització i la planificació de tasques.
11. Gestionar, analitzar i sintetitzar informació.
12. Identificar els casos d'aplicació de les legislacions nacionals i comunitàries en aspectes de seguretat en l'ús, transport i comercialització dels productes químics.
13. Identificar els diferents marcs de legislació de l'activitat química: productes químics, seguretat i impacte ambiental.
14. Liderar i coordinar grups de treball.
15. Mantenir un compromís ètic.
16. Mostrar sensibilitat en qüestions mediambientals.
17. Obtenir informació, incloent-hi la utilització de mitjans telemàtics.
18. Proposar idees i solucions creatives.
19. Quantificar i dimensionar sistemes químics senzills d'eliminació de contaminants.
20. Raonar de forma crítica.
21. Redactar i interpretar el full de dades de seguretat d'una substància química.
22. Relacionar els conceptes actuals de qualitat i treball al laboratori químic.
23. Resoldre problemes i prendre decisions.
24. Resumir un article redactat en anglès en un temps raonable.
25. Tenir destresa per al càlcul numèric.
26. Treballar en equip i cuidar les relacions interpersonals de treball.
27. Utilitzar la informàtica per al tractament i presentació d'informació.

28. Utilitzar la terminologia anglesa usual en la química industrial, l'electroquímica i la corrosió, la química ambiental, la química verda, la gestió de la qualitat, els sistemes de monitoratge, i l'economia i gestió empresarial.

Continguts

BLOC 1. Aspectes bàsics de l'assegurament de la qualitat

Tema 1. Introducció a la qualitat.

Evolució del concepte de qualitat. Components bàsics de la qualitat. Implantació de sistemes de qualitat.

Tema 2. Referències normatives dels sistemes de qualitat.

Normalització i organismes de normalització. Certificació i acreditació. Introducció a les Normes, Institucions i Organismes relacionats. Sistemes genèrics de gestió de la qualitat.

Tema 3. Introducció a la Norma ISO 9001 i a la Norma ISO/IEC 17025. Documentació dels sistemes de qualitat i la seva gestió.

Principis generals. Descripció. Tipus de documents utilitzats en el sistema de qualitat. Concepte d'anàlisi de riscos.

Tema 4. Introducció a les Bones Pràctiques de Laboratori.

Àmbit d'aplicació. Principis generals. Descripció. Documentació. Diferències amb les normes ISO.

Tema 5. Auditories de la qualitat.

Auditories en un sistema de qualitat. Planificació i realització d'auditories. Documentació.

BLOC 2. Eines metroològiques.

Tema 6. La qualitat en el laboratori.

Metrologia en química. La qualitat en el procés analític. La traçabilitat com a base de la qualitat analítica. Incertesa en la mesura i resultats analítics.

Tema 7. Eines estadístiques que es fan servir en qualitat.

Conceptes bàsics i eines estadístiques: mostra i població. Proves de significació. Comparació de dos conjunts de resultats. ANOVA. Càlcul de la incertesa d'un mètode analític. Expressió de resultats.

Tema 8. Qualitat en el treball bàsic de laboratori.

Materials: mesura de massa i de volums. Reactius: qualitats. Patrons bàsics i químics. Materials de referència certificats.

BLOC 3. Activitats per a la qualitat.

Tema 9. Mostreig i gestió de mostres.

Tipus de mostra. Error de mostreig i la seva disminució. Mètodes de mostreig. Gestió de les mostres

Tema 10. Validació de mètodes analítics.

Concepte i tipus de validació. Paràmetres de qualitat. Guies d'aplicació (ICH).

Tema 11. Control intern de qualitat.

Activitats de control. Gràfics de control (Shewart i sumes acumulades). Aspectes pràctics de control intern de qualitat.

Tema 12. Exercicis d'intercomparació.

Avaluació de la qualitat. Definició i tipus d'exercicis d'intercol·laboració. Assajos d'aptitud. Exercicis col·laboratius i de certificació.

Metodologia

Hi ha dos tipus de metodologia docent en aquesta assignatura, l'activitat presencial i la no presencial.

Activitat presencial:

- Classes a l'aula: consistiran en l'exposició dels principals conceptes teòrics que conformen els temes objecte de l'estudi.
- Classes pràctiques a l'aula: Els alumnes disposaran d'una col·lecció d'exercicis i/o casos pràctics proposats pel professor i que s'han de resoldre en les sessions pertinents.
- Seminaris: A l'aula es discutiran aspectes pràctics derivats de l'implantació d'un sistema d'assegurament de la qualitat als laboratoris per part d'experts en el tema que treballen a l'empresa. També es poden plantejar casos concrets a resoldre mitjançant fulls de càlcul per a que l'estudiant tingui contacte amb els sistemes de gestió i control de dades.

El material presentat a les classes de teoria i els exercicis estarà disponible als alumnes al Moodle amb antelació suficient abans de cada tema.

Activitat no presencial:

- Preparació i entrega de casos concrets numèrics i casos pràctics, tant a nivell individual com en grup, proposats pel professor. Aquesta activitat serà considerada en l'avaluació de l'estudiant.
- Si el nombre d'estudiants ho permet, preparació i defensa d'un cas concret sobre assegurament de qualitat / validació. Apartat avaluable.

Les transparències de classe són en anglès (majoritàriament) i espanyol. Els exàmens i treballs es poden realitzar en anglès, català o espanyol.

El nombre d'hores de treball de l'alumne és de 25 hores x 6 ECTS = 150 h

La seva distribució és la següent:

Activitats presencials:

Classes de teoria, pràctiques d'aula i seminaris: 51 h (34%)

Realització dels controls d'avaluació eliminatòris: 6 h (4%)

Activitats no presencials:

Realització d'activitats avaluables: 33 h (22%)

Estudi setmanal i preparació de les avaluacions: 60 h (40%)

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes pràctiques a l'aula	10	0,4	4, 5, 6, 10, 17, 20, 23, 24, 25, 28
Teoria	34	1,36	3, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 21, 22, 24, 28
Tipus: Supervisades			
Tutories	7	0,28	1, 4, 5, 15, 16, 18, 20, 23, 25, 28
Tipus: Autònomes			
Autoaprenentatge	11	0,44	1, 2, 4, 5, 6, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 23, 24, 25, 26, 27, 28
Estudi autònom	60	2,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28

Avaluació

El procés d'avaluació segueix el principi d'avaluació continuada. Per a l'avaluació de l'assignatura, es realitzaran:

1. Dues proves parcials en les dates indicades per la facultat, cadascuna corresponent, aproximadament, a la meitat del temari de teoria i de problemes. Les proves parcials són individuals. Cada prova parcial tindrà dues parts. La primera part consistirà en varies preguntes relatives a la part de teoria de l'assignatura (podrà ser tipus test i també podrà incloure alguna pregunta curta). En la segona part, l'alumne haurà de resoldre alguns problemes. La part de teoria valdrà entre un 40-60% de la nota del parcial, i la part de problemes entre el 40-60%. Per poder fer mitjana per a la nota final, la qualificació del parcial ha de ser igual o superior a 4,0. La nota final d'aquestes dues proves tindrà una ponderació del 70% en la qualificació final.
2. Presentació de treballs. Aquests treballs es realitzaran en grups i el nombre màxim de participants es fixarà prèviament a cada treball. La nota global d'aquest treball tindrà una ponderació del 20% en la qualificació final.
3. Presentació d'un resum de cada conferència o seminari impartit. Aquest resum es redactarà individualment. La nota global d'aquests resums tindrà una ponderació del 10% en la qualificació final.

La nota final és la suma de les notes ponderades dels tres ítems anteriors. Per superar l'assignatura l'alumne haurà d'obtenir una mitjana igual o superior a 5,0.

L'assistència als seminaris o conferències és obligatòria. Si per qualsevol raó no poguessin realitzar-se, la seva ponderació a l'avaluació es repartiria a parts iguals als altres dos ítems.

Si no es presenten els treballs o els resums de les conferències, l'alumne serà qualificat com "no avaluable", independentment de la nota dels exàmens parcials.

L'alumne que no superi l'avaluació normal disposarà d'una avaluació extraordinària, en les dates que determini la facultat. Per poder presentar-se a l'examen de recuperació, els estudiants hauran d'haver participat en activitats d'avaluació al llarg del curs que equivalguin a 2/3 parts de la nota final.

Només es pot recuperar la nota a que es refereix l'apartat (1). Les notes i ponderacions dels apartats (2) i (3) seran els mateixos que abans. Per recuperar la nota de l'apartat (1), l'alumne s'haurà de presentar de

cadascun dels parcials amb nota inferior a 4,0. En el cas que la nota final sigui inferior a 5,0, i els parcials tinguin nota superior a 4,0, l'alumne pot decidir presentar-se a l'avaluació extraordinària de tots dos parcials o només a l'avaluació extraordinària d'aquell parcial que tingui la nota més baixa.

La nota del examen de recuperació substituirà a la nota prèvia en el còmput de la nota global. Per poder fer mitjana per a la nota final, la qualificació del parcial ha de ser igual o superior a 4,0.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitats cooperatives	20	15	0,6	1, 2, 5, 6, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28
Parcial I	35	3	0,12	1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 15, 18, 20, 22, 23, 25, 28
Parcial II	35	3	0,12	1, 4, 6, 11, 12, 13, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 28
Seminaris o conferències a l'aula	10	7	0,28	1, 2, 5, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 20, 23, 24, 26, 27, 28

Bibliografia

Encara que no segueix l'ordre del programa i les reglamentacions a que es refereix no són les actuals, es pot considerar un llibre de text amb el contingut bàsic de l'assignatura el de: R. Compañó Beltrán, A. Ríos Castro; *Garantía de la calidad en los Laboratorios analíticos*". Editorial Síntesis. Madrid (2002).

E. Prichard, V. Barwick; *Quality assurance in analytical chemistry*. Wiley (2007). Revisió i actualització d'un llibre de text clàssic en la matèria. La UAB té la versió electrònica del llibre que és d'accés gratuït.

Llibre d'estadística senzill i amb bones explicacions i exemples: James N. Miller, Jane C. Miller and Robert D. Miller; *Statistics and Chemometrics for Analytical Chemistry*. 7th edition, Pearson Higher Education (2018)

Altres llibres de referència:

P. Konieczka, J. Namieśnik; *Quality assurance and quality control in the analytical chemical laboratory: A practical approach*. CRC Press, Boca Ratón (2009). Un llibre sobre les eines estadístiques aplicades a la qualitat. (Existeix una edició e-book del 2012).

M. Reichenbacher, J.W. Einax; *Challenges in Analytical Quality Assurance*. Springer (2011). Hi hay una versió electrònica disponible a la UAB. Eines per a la seva utilització en probes estadístiques, regressió lineal, validació de mètodos, gràfics de control, exercicis interlaboratori, etc.

Programari

Es farà servir Microsoft Excel